

Statornicul si călătorul, în căutarea lui Dumnezeu

Elena BECA¹

Abstract

The dwelling and seeking are two types of spirituality in a dialectical relationship, representing a major transition over the past half century from the religious tradition to the religious individualism. Rather than thinking of dwellers and seekers as character types, the two are better viewed as modes of apprehending the spiritual, either through existing ritual and symbolic systems or through more open ended, exploratory ways. In the 20th century, the works of C.G. Jung but also more recent works by American scientists describe the search of the human soul for the meaning and order of life. The following two interviews are two examples of storytelling about the spiritual experiences of life. The storytelling yields these lives a degree of coherence. There also is a deep self-consciousness and an awareness of the role that individuals play in shaping their identities.

Keywords: dwelling, seeking, search for God, meaning and order of life, spiritual experiences, self-consciousness

O analiză a sociologilor americani cu privire la religie și spiritualitate, a pus în evidență transformările considerabile pe care religiozitatea le-a suferit în societățile moderne, occidentale în decursul secolului trecut.

Un accent în creștere pare să se pună pe bunăstarea spirituală a fiecărui individ, pe căutarea personală a sacrului.

În încercarea de a stabili cadre noi pentru cercetarea comportamentului religios Wade Clark Roof² începe prin a face delimitări conceptuale între religie și spiritualitate. Termenul religie, scrie el, se referă la scriptură,

¹ Facultatea de Teologie Romano-Catolică, Universitatea București.

² WADE CLARK ROOF, "Religion and spirituality. Toward an integrated analysis", în *Handbook of the sociology of religion* Edited by Michele Dillon, Cambridge University Press, 2003, 137-148

ritual, mituri, credințe, instituții sociale și așa mai departe, adică la aspectele exterioare și obiective ale Tradiției. Adjectivul religios implică o anumită împământenire din partea individului sau a unei comunități într-un univers simbolic. Pe de altă parte spiritualitate este un termen mai aluziv, cu înțeles variabil, atât în decursul vremurilor cât și în prezent. În secolul al XX-lea, spiritualitatea creștină ajunge să se refere mai ales la viața subiectivă, de credință, pe care o pune corporalității văzute și în general materialității³. În aceeași ordine de idei, C. W. Roof menționează că spiritualității i se dă recent sensul de căutare sufletească a sensului și a experienței completitudinii de sine. În a doua jumătate a secolului trecut spiritualitatea și confruntarea cu „sinele suveran” se dovedește o soluție de tip individualist, ce ține să ia locul soluțiilor de tip colectiv.

În cultura europeană, Carl Gustav Jung a căutat intens în viața personală și a teoretizat, lăsând posterității conceptul de experiență interioară, ca o “meditație îndelungă asupra întâlnirii veșnic noi cu puterea sacrului, cu chipul morții și natura imaginii” ca și o “apropiere șovăitoare de misterul neantului”⁴. O notă aparte pentru gândirea lui Jung și care nu poate lipsi unei încercări de operaționalizare sociologică a conceptelor de religiozitate și spiritualitate este modul în care el aprecia lucrarea proprie psihicului de a “ști”, recunoscând limitele rațiunii, de a încerca să înțeleagă măcar ceva din misterul lumii sufletești. Este vorba de o imagine care își poartă lumina în inimă și se dezvăluie în cele din urmă ca o epifanie produsă în străfundul sufletului, un eveniment al însuși sufletului. Jung explică astfel: “Creștinii vor să știe adesea de ce Dumnezeu nu le mai vorbește, așa cum se crede că a făcut în trecut. Când mi se pune această întrebare, mă gândesc întotdeauna la acel rabin care a răspuns cu următoarele cuvinte când a fost întrebat de ce Domnul care le apăruse atât de frecvent oamenilor odinioară, nu mai era văzut astăzi de nimeni: ‘Astăzi nimeni nu mai este capabil să se aplece destul de jos’. Răspunsul este

³ DAVID WULFF, *Psychology of Religion. Classic and contemporary*. New York, Willey 1977.

pertinent. Suntem atât de fascinați de conștiința noastră subiectivă, că am uitat faptul de notorietate milenară că Dumnezeu vorbește mai ales în vise și viziuni.”⁵

Oamenii trăiesc nu doar la lumina conștiinței, ci și în fantasmale lor, în imginar. Ei sunt vizitați de sacru și neodihniți în încercarea de a descifra înțelesuri care să contribuie la individualitate, la integrarea lor psihică. Individualitatea este procesul de dezvoltare individuală care se realizează de-a lungul întregii existențe prin căutarea tainei sensului propriei vieți, dând ocol conținuturilor celor mai adânci ale psihicului. Individualitatea – scopul dezvoltării personale – este totalitatea, adică posibilitatea de a ajunge o ființă umană completă atât cât îngăduie circumstanțele personale⁶.

Aceste produse ancestrale ale sufletului devin mediul spre care se îndreaptă individul care nu mai găsește susținere în comunitatea din exteriorul său și o caută în comunitatea interioară cu semenii. În interior fiecare ființă omenească regăsește rădăcinile sale comunitare în achizițiile sufletești moștenite. Realizări anonime cu conținuturi de realitate și ideal, elemente de reprezentări colective se umplu de conținut, se obiectifică prin contribuția fiecărui căutător de sens, prin multiple experiențe interioare⁷.

Citându-l pe Robert Wuthnow⁸, C. W. Roof pune în discuție cele două modalități de raportare ale omului la Dumnezeu, statornicia și căutarea în afară.

Statornicia presupune a locui într-un loc sacru, a te simți acasă și în siguranță într-un univers simbolic, prin ritualuri stabilite și practice zilnice care facilitează ordinea vieții cât și găsirea unui sens atribuit acesteia. Căutarea în afară presupune deschiderea spre posibilități multiple de manifestare a sacralului prin mișcare, expansiune într-o lume nestatornică.

⁴ MICHEL CAZENAIVE, *Jung. Experiența interioară*, Humanitas, București 1999, 9.

⁵ *Ibidem*, 27.

⁶ ANTHONY STEVENS, *Jung*, Humanitas, București 1994, 24.

⁷ EMILE DURKHEIM, *Formele elementare ale vieții religioase*, Iași, Polirom 1995.

⁸ *After Heaven. Spirituality in America since 1950's*, University of California Press 2000.

În tradiția religioasă găsim imagini biblice care descriu magistral aceste două forme de căutare ale sufletului. Statornicia, locuirea spirituală este grădina Edenului, tărâmul promis și religia templelor. Căutarea pelerinilor, a profeților este cealaltă cale de regăsire a lui Dumnezeu.

Aceste două alternative de trăire religioasă, asumate individual sunt forme de cultivare interioară care reflectă nevoia curentă a oamenilor pentru sens și optimizare umană.

Sufletul se pleacă și se înalță/ Respirând infinitul/ Țesând chiar el din fire rupte/ Un nou veșmânt frumos Domnului, scria cu simpatie și venerație Herman Hesse, la a optzecea aniversare a lui Jung.

Noi am realizat două interviuri cu persoane consacrate, în dorința de a găsi mărturii despre lucrarea tainică prin care orice suflet își caută rostul. Am hotărât ca pentru prezentul context să-i numesc pe interlocutorii mei Elise și Fratele Dan.

1. Interviu cu Elise, din Mișcarea Focolarelor

Cum te-ai recomanda, atunci când cineva dintre noi ar vrea să te cunoască?

Recomandarea ar trebui să vină de la sine. Înainte de a folosi cuvintele, îmi plac faptele, mai ales cele simple, născute din spontaneitatea bucuriei pe care ți-o aduce întâlnirea și dialogul cu celălalt. În perioada adolescenței, îmi plăcea foarte mult să-mi petrec după-amiezile citind și, din acea perioadă destul de îndepărtată deja, în care cărțile bune erau cam greu de obținut, mi-a rămas întipărită în minte fraza unui autor englez care spunea: “Cuvintele sunt oșteni de hărțuială, faptele sunt grosul armatei”. Mi-a plăcut atât de mult încât atunci m-am hotărât în adâncul inimii ca în viața mea să fie fapta pe primul loc, iar cuvântul să fie un fel de corolă a acestora. Cum am spus, au trecut ceva ani de atunci și mă întreb, în acest moment, cât de mult am reușit să fiu fidelă hotărârii luate. Poate cei care mă cunosc m-ar putea ajuta să dau un răspuns în adevăr.

În ce împrejurări ai decis să-ți consacrî viața lui Dumnezeu?

Istoria unui suflet chemat de Dumnezeu la o dăruire totală nu se rezumă doar la niște împrejurări. Există precedente, evenimente pe care de multe ori cel consacrat le înțelege în timp, chiar și după ani.

Am crescut într-un mediu profund creștin, tatăl meu era cantorul bisericii catolice din cartier, mama avea o iubire specială față de Biserică și de tot ceea ce ținea de aceasta. Am copilărit aproape de persoane dăruite lui Dumnezeu, care își trăiau vocația cu mare responsabilitate, seriozitate și bucurie sufletească. Atât preoții, cât și călugării și călugărițele pe care le-am cunoscut în copilărie mi se înfățișau ca persoane realizate în adevăratul sens al cuvântului. Nu-mi lăsau impresia că le-ar fi lipsit ceva. Și era nemaipomenit! Abia așteptam să le întâlnesc! Probabil că și regimul totalitar de atunci îi ajuta cumva să nu privească la altceva decât “la cele de sus”. După cum bine știm, în perioada comunistă ordinele călugărești au fost expulzate din țară, cu mici excepții. Familia mea cunoștea mai multe surori din ordinul “Notre Dame de Sion” care au fost nevoite să plece în Franța, Canada, însă o dată la cinci ani aveau voie să se întoarcă și să-și viziteze rudele. După mulți ani de mănăstire, întorcându-se în orașul lor natal și oprindu-se și pe la noi pentru un prânz ori pentru o cină la care părinții le invitau cu mare bucurie, le descopeream tot mai mult ca fiind împlinite în vocația lor. Aveam vreo 16 ani când mi-a încolțit în suflet dorința de a mă dărui lui Dumnezeu. Însă nu știam în ce mod se va concretiza acest gând, foarte clar și destul de puternic, de altfel, pentru a nu-l putea ignora. Cum am spus mai sus, admiram persoanele consacrate, însă în suflet simțeam exigența de a rămâne în mijlocul mulțimii, în mijlocul oamenilor, să nu mă retrag într-un loc în care ar fi trebuit să mă dedic poate doar unei anumite categorii de persoane. Mi-ar fi plăcut să fiu în mijlocul lumii, să fiu îmbrăcată ca toți ceilalți, dar cu sufletul și mintea înălțate către Dumnezeu. Asemenea Fecioarei Maria. Nu am comunicat nimănui acest gând care nu îmi dădea pace. Și într-o bună zi, intrând în biserica noastră pentru o scurtă vizită, i-am adresat lui Dumnezeu un fel de

rugă: i-am spus că doresc să răspund chemării Sale și dacă exista ceva, o formă de viață consacrată ce ar putea corespunde exigențelor mele de a fi în mijlocul oamenilor, atunci să mă facă El să o întâlnesc. Și așa s-a întâmplat. După aproape doi ani de la acest moment, am fost invitată la o întâlnire de vară a Mișcării Focolarelor, Mariapolis sau “Orașul Preasfintei Maria”. Am găsit acolo, între cele aproximativ patruzeci de persoane prezente, macheta unei societăți noi în care legăturile se bazau, se stabileau pe o lege nouă, pe porunca iubirii lui Isus, pe acea iubire pe care Dumnezeu a revărsat-o în inimile noastre la botez.

Cum a fost viața ta de la momentul în care ai pus în act decizia aceasta ?

În cele patru zile de întâlnire pot spune că s-a schimbat cu desăvârșire cursul vieții mele. Impactul a fost puternic. În ce sens? Eu eram deja în căutare, căutam ceva care să dea sens vieții mele o dată pentru totdeauna, ceva care, în ciuda a ceea ce se întâmpla în jur, bun sau rău, de succes ori insucces, să fie acolo și să îmi spună că viața nu este în zadar. Dacă atunci când am ajuns la acea întâlnire în sufletul meu era un gol provocat de o anumită împrejurare, în clipa în care am înțeles că iubirea este darul cel mai mare, că noi suntem creați pentru iubire, că suntem capabili de această iubire divină, am simțit că golul din sufletul meu a dispărut. Iubirea lui Dumnezeu îmi umpluse sufletul, iar eu nu trebuia să fac nimic altceva decât să o dăruiesc, așa cum El mi-a dăruit-o. Și am început din acel moment să merg pe raza iubirii lui Dumnezeu, să-mi orientez viața spre cei din jur, spre cei în care am descoperit - tot la acea întâlnire - că se ascundea chipul lui Dumnezeu. Suntem creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, suntem... deci nu numai eu, ci și ceilalți. Celălalt este un chip al lui Dumnezeu pe care eu pot să-l iubesc.

Schimbarea a fost vizibilă. Când m-am întors acasă, mama m-a întrebat dacă sunt îndrăgostită. Și cuvântul “îndrăgostită” era cel mai potrivit, dar nu de o persoană, ci de Dumnezeu care din 1987 a început să îmi coloreze viața în mii de culori, în mii de moduri. Dacă până atunci

eram mai degrabă o fire ce se plictisea extrem de repede, din acel moment și până astăzi pot să spun că nu am mai cunoscut plictiseala. Să iubești, să dăruiești iubire celor din jur îți alungă plictiseala, la fel și atunci când o primești din partea celorlalți. Să dai și să primești – un dinamism care te face să simți că trăiești cu adevărat! Atunci, ca și acum, simt că inima și sufletul meu sunt pline, după 25 de ani de viață în slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui, în ciuda urcușurilor și a coborâșurilor.

Care sunt bucuriile tale, cele mai prețioase, care au survenit în viața ta consacrată lui Dumnezeu ?

Bucuria mea cea mai mare este aceea că am putut să reîncep mereu să trăiesc această chemare, în ciuda limitelor mele. Tot o mare bucurie este și faptul de a vedea cum oameni de orice categorie și de orice vârstă, deci și copiii, pot să trăiască această dragoste creștinească unii față de alții, la fel și față de cei din jur, imitându-i pe primii creștini. Păgânii îi admirau tocmai pentru că vedeau că exista o dragoste atât de mare între ei, încât erau gata să își dea chiar și viața unii pentru alții. Nu există bucurie mai mare cred decât aceasta, de a vedea că oamenii se iubesc ca niște frați, în adevăratul sens al cuvântului. Nu este vorba de o iubire sentimentală, aici intervine și voința. Să iubești de exemplu pe cineva care în mod repetat și intenționat a vrut să-ți facă ceva rău nu este mereu simplu. Însă a trăi așa pentru că știi că astfel răspunzi dragostei lui Dumnezeu care te-a creat devine izvor pur de bucurie. Am încercat să nu aștept nimic de la ceilalți în toți acești ani (altfel devine un fel de capcană sau troc, dacă vreți!), însă de la Dumnezeu am așteptat și aștept mereu totul. Iar El nu m-a dezamăgit niciodată. Am avut multe momente în care pot spune că El pur și simplu a intervenit, nu cu intervenții extraordinare, nu cu minuni, ci cu intervenții părintești prin care am simțit cu adevărat că ceea ce Dumnezeu îți dă, ori permite este spre un bine, individual ori comunitar, pentru ceva mai bun și mai frumos la care nici nu ai fi putut visa.

Ai întreprins de curând un pelerinaj?

Însăși viața noastră este un pelerinaj, aș putea spune, însă locurile sfinte destinate pelerinajului ne oferă ocazia de a reflecta mai profund asupra acestei realități. Ultimul pe care l-am efectuat a fost cel la *Catacombele Sfântului Calisto* din Roma, în luna decembrie 2013. Erau foarte mulți turiști, deși vremea era rece și ploioasă. Să treci prin fața mormintele celor care cu sângele propriu au făcut să crească Biserica lui Cristos înseamnă să trăiești clipe de emoție, de recunoștință și de venerație. Te pun pe gânduri și te întrebi cum de nu s-a sfârșit lupta aceasta cu lumea? De ce sunt atâția creștini care suferă și astăzi martiriul? De ce valorile creștine și umane sunt atât de greu puse la încercare în secolul nostru? Și în suflet îți răsună parcă cuvintele lui Isus: “V-am spus să vă iubiți...”. Dragostea dintre creștini este o mărturie puternică și un deziderat al Lui: “Iubiți-vă unii pe alții, precum eu v-am iubit”. Iar noi putem da curs acestui deziderat. În ciuda a ceea ce vedem în jurul nostru, nu este nicidecum prea târziu. Putem să adăugăm și noi picătura noastră de iubire, cum spunea Maica Tereza de Calcutta, pentru ca lumea să fie altfel, începând cu noi.

Cum te pregătești pentru un pelerinaj?

Creștinul contemporan, care se deplasează spre aceste locuri, folosindu-se de mijloacele moderne de transport din zilele noastre, și nicidecum de mersul pe jos cum se întâmpla în secolele trecute, când trebuiau înfruntate mii de pericole și când toate aceste inconveniente erau considerate ca o lepădare de sine, este chemat la o pregătire care să-l ajute să primească toate harurile care pot fi dobândite în astfel de circumstanțe. Însă viața frenetică pe care o ducem nu ne permite să facem posturi îndelungate ori să ne flagelăm ori să facem mai știu eu ce, sperând ca prin toate acestea să ajungem deja purificați la locul de pelerinaj. Cred că Dumnezeu vrea să le sugereze creștinilor de azi că pregătirea cea mai bună este imitarea lui Isus în ceea ce el a avut mai scump și mai prețios, viața sa, pe care din iubire ne-a dăruit-o. Din iubire a pierdut tot Raiul Său pentru a coborî pe pământ... s-a dat pe Sine însuși pentru ca noi să devenim fii ai

Tatălui ceresc și, deci, frați între noi. Suntem în mijlocul oamenilor, îi avem pe frați lângă noi, dacă dorim să ne pregătim cu adevărat pentru primirea unor haruri din partea lui Dumnezeu, cred că trăirea iubirii față de aproapele este pregătirea cea mai bună și cea mai la îndemână! Câteodată poate chiar mai greu de împlinit decât un post, dar deosebit de plăcută lui Dumnezeu. Astfel încerc să mă pregătesc nu numai pentru un pelerinaj, ci și pentru întâlnirea finală cu El.

Ce se întâmplă sau ce s-a întâmplat în drumul spre locul sacru ?

Totul decurge cu normalitate, nu se întâmplă nimic extraordinar. Extraordinarul constă în atmosfera ce se crează în grupul respectiv. Dar cum am spus și mai sus, să cauți și să descoperi ce necesități are cel de lângă tine, fratele de lângă tine, poate să fie o bună pregătire înainte de a ajunge la locul sfânt... să cedezi de exemplu locul din față cuiva care se simte rău în autocar, să împarți mâncarea ori apa cu cel care și-a adus provizii mai puține..., gesturi mărunte care fac însă ca legătura dintre cei ce se îndreaptă spre astfel de locuri și nu numai, să nu fie una superficială, ci de durată. Se cimentează legăturile între toți. Drumul către locul de pelerinaj nu mai este făcut de unul singur (chiar dacă este vorba de un grup numeros), ci cu adevărat împreună, în care acest “împreună” te face să-l descoperi pe cel de lângă tine, desigur în măsura în care și celălalt dorește același lucru.

Cum trebuie să interpreteze un pelerin eventualele dificultăți apărute în drum spre locul sacru?

În trecut, drumul către locurile de pelerinaj, spre Ierusalim, de exemplu, erau pline de primejdii, unii nici nu mai ajungeau acolo, însă totul era văzut prin prisma purificării. Și în zilele noastre dificultățile ar putea fi înfruntate, “transformate” ca să zic așa în niște monezi de credință. Isus nu numai că a avut dificultăți cu cei din jur, dar s-a și lăsat răstignit din dragoste, pentru că știa că prin cruce vine răscumpărarea. La fel și noi, cu micile noastre dificultăți, cu micile noastre cruci de fiecare zi, putem

contribui, putem completa, cum spune Sf. Paul ceea ce lipsește pătimirii lui Cristos, oferind totul lui Dumnezeu, asemenea lui Isus. Și nu numai cu ocazia unui pelerinaj, ci și în viața de zi cu zi, pentru că este o cale de unire cu Dumnezeu. În acest sens aș aminti aici o scurtă reflecție a Chiarei Lubich, fondatoarea Mișcării noastre, care are titlul *Te-am găsit!*

Te-am găsit în multe locuri, Doamne! / Am simțit bătaia inimii Tale / În liniștea micuței capele din munți, / în penumbra chivotului / dintr-o catedrală goală, / în suflul unanim / al unei mulțimi care, iubindu-te, / umple bolțile bisericii Tale / de cântări și iubire.

Te-am găsit în bucurie. / Ți-am vorbit / dincolo de cerul înstelat, / în timp ce mă întorceam de la lucru / în liniștea serii. / Te caut și Te găsesc adesea. / Dar unde Te găsesc întotdeauna / e în durere. / O durere, orice fel de durere, / este ca sunetul clopotului / ce cheamă la rugăciune pe mireasa Domnului.

Când apare umbra crucii, / sufletul se retrage în sine, / în sanctuarul său, / și, uitând de glasul clopotului / Te “vede” și vorbește cu tine. / Ești Tu, care vii să mă vizitezi, / Sunt eu care îți răspund: / “Iată-mă, Doamne, Te doresc, Te-am dorit!” / În această întâlnire / sufletul meu nu mai simte durerea, / ci parcă e îmbătat de iubirea Ta: / se cufundă în Tine, se pătrunde de Tine, / eu în Tine, Tu în mine, / pentru ca să fim una. / Și atunci deschid din nou ochii spre viață, / spre viața mai puțin adevărată, / ca, oțelită de o putere divină, / să-Ți continui lupta.

Ce ai simțit atunci când ai ajuns la locul căutat?

Că am ajuns! O senzație foarte specială, de mulțumire și de recunoștință față de Dumnezeu și față de primii creștini în acest caz, care au mers până la capăt, cu fidelitate.

Cum răspunde Dumnezeu așteptărilor unui pelerin?

Inima sinceră și căită, Dumnezeu nu o disprețuiește! Ajungi plin de praf, și la propriu și la figurat, și te întorci cu o încărcătură spirituală și emoțională deosebite. Ajungi cu bateriile goale și pleci cu ele reîncărcate pentru o altă perioadă de timp pe care ți-o dorești să fie cât mai îndelungată. Te întorci “sacralizat”, în sensul că te simți plin de sacru. Simți că porți haina “omului nou”! Și în acest sens aș îndrăzni să spun că și

participarea la Sf. Liturghie, pentru mine zilnică, poate fi considerată tot un fel de pelerinaj! Mergem la întâlnirea cu Isus din Sf. Euharistie cel mai adesea plini cu ale noastre, și ne întorcem, prin harul Său, plini de nădejdea că El este pe cale alături de noi, de fiecare dintre noi, cu sfințenia și cu iubirea Sa pe care le putem scoate dintre zidurile bisericilor pentru a le dărui lumii.

2. Interviu cu Fratele Dan

Cine este fratele Dan? Spuneți-mi despre copilăria dumneavoastră, ceva ce v-a lăsat o amintire vie!

Cineva mi-a spus odată că sunt și eu un omuleț. Mi-a plăcut ideea. Sau, dacă preferați, sunt un călugăr catolic din Dămăroaia.

Amintirile cele mai vii din copilărie sunt legate de familie, de satul bunicilor și de vacanțe. Când aveam vreo 12 ani, tatăl meu m-a dus într-o excursie de o lună prin Europa. Pregătirea a fost grea, cu emoții, cu nopți petrecute de tata prin fața ambasadelor în așteptarea vizelor, dar până la urmă am primit toate aprobările. Era prima dată când urma să ies din România. În capul meu devenise ceva la fel de extraordinar ca plecarea pe o altă planetă... Am trecut frontiera pe la Nădlac într-o seară și am dormit în mașină într-o parcare. A doua zi, mare descoperire: lumea de dincolo de graniță era cât se poate de asemănătoare cu cea de la noi! Nu știu la ce mă așteptam, dar țin minte că am fost chiar dezamăgit! Mai mult, Ungaria cu peisajul ei orizontal era foarte plicticoasă față de Ardealul pe care îl traversasem cu o zi înainte. Am trecut apoi prin Austria, Germania Federală și Suedia. Am văzut mai multe locuri și lucruri în cele câteva săptămâni. Am descoperit și nivelul lor de trai, și cum erau oamenii prin acele locuri. Țin minte foarte clar bucuria cu care am revenit în țară... Peste doi ani a urmat revoluția din 89. Atunci pot spune că s-a încheiat copilăria mea. Sau în orice caz, a început altceva.

Cum vă amintiți prima impresie despre Dumnezeu?

Odată, la țară, la bunica, mă suisem pe acoperișul unui garaj. Era soare, cald, puțin vânt. Stăteam pur și simplu, nu făceam mare lucru. Cineva îmi spusese că Dumnezeu e în cer. Așa că mă uitam la toți norii mari, albi, frumoși, care treceau duși de vânt pe cerul albastru și tot încercam să ghicesc în spatele căruia dintre ei e Dumnezeu... Răspunsul n-a venit atunci pe loc, ci după câțiva ani.

De fapt, prima dată când am simțit că Dumnezeu există, eram la munte, în Bucegi. Eram într-un loc maiestuos, de o frumusețe impresionantă, înconjurat de pereți verticali de mai multe sute de metri. Acolo, simplu, am simțit că nu eram înconjurat numai de stânci, ci că mai era Cineva prezent, foarte prezent... Era cineva măreț, dar apropiat de mine (mă simțeam bine), ascuns, dar prezent pentru mine. Nu era nimic paranormal, deși era imposibil de descris cu precizie...

În ce împrejurări s-a conturat decizia dumneavoastră de a vă consacra viața lui Dumnezeu?

Făcusem doi ani de drept la Universitatea din București și nu-mi plăceau cursurile de acolo. Un prieten mi-a vorbit despre niște cursuri de filosofie în Franța cu un călugăr dominican bătrân. Mi-a spus că era un înțelept și că merita să las totul aici pentru un timp, ca să merg să-l ascult. Atunci când mi s-a propus acest lucru, m-am hotărât să merg și așa l-am întâlnit pe părintele Marie-Dominique Philippe. Nu am plecat ca să intru în mănăstire, ci pentru filosofie, „căutarea înțelepciunii”, cum o numea părintele. Am fost impresionat de tinerețea sa sufletească și de faptul că lângă el viața cu Dumnezeu și căutarea lui Dumnezeu deveneau posibile și pentru mine. Am asistat la cursuri un an de zile, nu am înțeles mare lucru, una-două chestii însă da. În acel an, treptat și oarecum în paralel cu căutarea înțelepciunii, am ales să intru în mănăstire. Mi s-a părut că asta dorește Isus de la mine, să las totul pentru El.

Când a fost momentul intrării dumneavoastră în mănăstire?

Asta se întâmpla prin mai-iunie 1996. Maestrul de novici m-a trimis înapoi în România pe timpul verii, ca să le spun personal părinților. În toamna lui 1996 am intrat.

Cum s-a schimbat viața dumneavoastră de atunci?

Am stat în total șase ani în Franța, în două mănăstiri unde am urmat cursurile de filosofie și de teologie. E o viață în care nu mai controlezi totul, de fapt nu mai controlezi mare lucru. De exemplu, statul în Franța, departe de România. S-a lipit de mine un accent franțuzesc de care nu am scăpat complet nici azi... Un alt aspect nou a fost viața împreună cu 120 de frați din vreo 23 de țări diferite, 24 de ore din 24. Asta da schimbare, după șase luni deja mă durea capul de atâtea personalități și culturi diferite. Dar cu toate astea era frumos, căci era ceva evanghelic: „*Jeși din țara ta și mergi acolo unde îți voi arăta Eu!...*” În 2001 am fost trimis în România. Apoi în 2009 am primit o nouă misiune în Rusia, în Caucaz. Apoi în 2012, din nou la București.

Care sunt cele mai mari bucurii pentru dumneavoastră?

Momentele de contemplație, adică atunci când, la rugăciune sau în afara ei, întrezăresc câte ceva din misterul Dumnezeu și din iubirea pe care o are pentru mine. De asemenea, o mare bucurie este atunci când pot vedea, „atinge” lucrarea lui Dumnezeu în viața celor cu care mă întâlnesc, atunci când pot asista la un „declie” în viața lor, la un pas înainte spre bine și spre Dumnezeu. Dincolo de zilele înSORITE sau gri, mai există și bucuria de a merge pe un drum cu Cristos și nu pe șapte cărări. Pe măsură ce trec anii, aceasta se vede din ce în ce mai bine.

***Ați avut și unele momente grele sau de descurajare în tot acest timp?
Cum le-ați depășit?***

Sigur. În mănăstire fiecare frate are dificultățile sale și suntem și legați între noi. Astfel că uneori sunt momente de har când toată lumea e fericită

și atunci e minunat, dar alteori se produce un soi de însumare a aspectelor negative și atunci te înhami la purtat... jugul lui Cristos. Aceasta este viața comunitară cu bucuriile și crucile ei, cu avantajele ei (de exemplu luxul de a putea trăi numai pentru Cristos și pentru Evanghelie) și, uneori, cu lentorile ei. În momentele mai grele m-a ajutat gândul la acea chemare pe care am simțit-o la început și care știu că nu se schimbă din partea lui Isus. Euharistia mi-a dat și ea multă putere. Și, de fiecare dată când am depășit un moment greu, a fost pe undeva și datorită unui frate care m-a ajutat într-un fel sau altul.

Ce este bun în statornicia dumneavoastră?

Nu știu cât de statornic să mă consider... poate doar statornic cu multe nestatornicii. Vreau să spun că o linie pe care am mers există, o linie pe care am urmat-o până acum, spre Cristos. Dar apoi, privit în detaliu, e o altă poveste, iar ce va fi mâine vom vedea. Cum spunea cineva, călugărul fidel nu e cel care nu cade, ci care se ridică de fiecare dată când cade. Personal cred că așa trebuie să ne privim viețile, fie că suntem călugări sau nu. Doar anii arată cine a fost fidel și cine nu.

Ce este adorația? Ce se întâmplă în aceste momente?

Adorația este unul din momentele cele mai importante din viața noastră de călugări. În fiecare seară, în capelă, în tăcere, în fața sfântului sacrament avem o oră de adorație. Spre deosebire de rugăciunea cântată (psalmii de exemplu, sau liturghia), la adorație nu ai un text prestabilit cu care să te rogi și atunci ești față în față, inimă lângă inimă cu Domnul, prezent în taina Euharistiei de pe altar. Desigur, poți să-i vorbești și să-i spui ce ai tu pe suflet, dar poți și să-l asculți tu pe El sau pur și simplu să rămâi în tăcere în prezența lui, știind că El, Fiul lui Dumnezeu, este prezent cu adevărat acolo, lângă tine, pentru tine. Euharistia este, de fapt, orice cuvânt din evanghelie realizat practic în fața ta, prezent acolo în sacrament pentru tine, chiar în acel moment în care tu încerci să te reculegi, să adori. Un act adevărat de credință, făcut interior, lent, profund (așa cum poți), te

face să îl atingi pe Cristos, iar lucrul acesta îți face mult bine, căci de fapt pentru asta suntem făcuți. Suntem făcuți pentru comuniunea cu Dumnezeu. Prin adorație recunoaștem că El este creatorul sufletului nostru, că tot ce suntem în acel moment este un dar de la El, care ne creează, ne dăruiește existența pentru că ne iubește infinit. În această iubire ne putem odihni. Adorația nu este numai odihnă, este și luptă pentru a nu ne lăsa duși de imaginație sau mai bine-zis pentru a ne întoarce la Isus de fiecare dată când ne dăm seama că am „decolat” în imaginație. Părintele Philippe compara adorația cu zborul acvilei pe cer. Ea se rotește cu maiestate în înălțimi, privind regulat soarele. Dar, ne spunea părintele, adorația noastră devine uneori asemănătoare cu pisicuța care începe să toarcă pe cuptorul bunicii, iar apoi adoarme... Adorația se situează mereu undeva între aceste două imagini. Ea este o experiență pe care fiecare om ar trebui să încerce să o facă, să vină singur în fața Domnului, căci merită!

Cum este lumea noastră profană văzută prin experiența dumneavoastră de persoană consacrată?

Înțeleg întrebarea, dar totuși nu trăim într-o altă lume! Poate, priviți „din afară”, călugării par niște ființe ciudate și străine, dar vă asigur că, văzuți „dinăuntru”, ei sunt cât se poate de umani! De multe ori când aud această clasificare „lumea voastră/lumea noastră” am impresia că este din vina noastră, a călugărilor, în sensul ca suntem prea departe de oameni... Acestea fiind spuse, lumea de azi mi se pare minunată! Există multe lucruri bune, există și mari probleme, nu cred că poate măsura cineva cât bine și cât rău este în lumea noastră și nici dacă este mai bine sau mai rău decât ieri. Eu cred că avem ocazia să trăim ceva mult mai autentic și mai personal ca înainte, cu condiția de a avea un discernământ bun și un minimum de viață de rugăciune. Cred că Dumnezeu este foarte prezent în lumea de azi, pentru toți cei care îl caută într-un fel sau altul.

Cum este Dumnezeu pentru dumneavoastră?

Este bun. Ca un tată care mă iubește. Ca un bunic care știe perfect toată lumea asta și toată viața mea, care nu se oprește la prostiile mele să-mi facă morală, ci îmi este mereu alături ca să merg mai departe, ca să cresc... Dintr-un cuvânt, dintr-un schimb de priviri, îmi redă un elan nou de viață, de încredere, de lumină... Pentru mine Dumnezeu este și cel care mă așteaptă. Uneori aștept și eu să-l văd într-o zi, dar El mă așteaptă mereu. Așteaptă să-l pot vedea în lumină, la capătul acestui timp pe pământ.

Ce sunt exercițiile spirituale?

Exercițiile spirituale sunt un timp de primenire a sufletului, de recentrare pe esențial, de întărire a relației cu Dumnezeu. Denumirea de „exerciții” este una catolică și, din câte știu, a fost introdusă de sfântul Ignațiu de Loyola. Acesta le prezenta în felul următor:

După cum a se plimba, a merge și a alerga sunt exerciții fizice, tot la fel numim exerciții spirituale orice mod de a pregăti și a predispune sufletul pentru îndepărtarea de la sine a tuturor înclinațiilor neorânduite și odată îndepărtate pentru căutarea și găsirea voinței divine în orânduirea propriei vieți spre mântuirea sufletului⁹.

Exerciții spirituale se pot face la iezuiți, dar nu numai la ei. Odată ce ai luat hotărârea de a consacra un moment pentru viața ta cu Dumnezeu, poți merge în orice mănăstire, sau într-un loc în care să ai măcar câteva momente de tăcere pe zi, să te reculegi, să te rogi. E bine să ai un program fixat, măcar în linii mari, ca să nu pierzi timpul. Un preot, un călugăr te pot ajuta. Dar partea frumoasă și în același timp grea a exercițiilor spirituale, a reculegerilor și a oricărei retrageri, este singurătatea cu Dumnezeu.

⁹ IGNATIU DE LOYOLA, *Istoria Pelerinului. Jurnalul mișcărilor lăuntrice. Exerciții spirituale*, Iași, Polirom 2007, p. 187.

Credeți că putem considera pelerinajul un fel de exercițiu spiritual?

Da, dacă îl trăim în spiritul de care vorbeam mai înainte. Dacă e numai pelerinaj cu compania de turism, e altceva. Un pelerinaj autentic, deci cu mers pe jos, timp de mai multe zile, cu o intenție de rugăciune precisă, este o experiență care nu se compară cu nimic.

Am fost și eu în astfel de pelerinaje și păstrez amintiri foarte frumoase. Faptul de a merge pe jos mai multe zile te pune dintr-o dată într-o situație mult mai adevărată din punctul de vedere al condiției umane. Nu mai vorbesc de toate lucrurile care ți se păreau indispensabile în viața de zi cu zi și de care descoperi că te poți lipsi fără să mori... Îmi place să văd reacțiile tinerilor cu care mergem în pelerinaj în fiecare vară. Este o adevărată descoperire pentru mulți dintre ei. Apoi, cu oboseala, foamea și setea îți descoperi și limitele... Tu, care te credeai creștinul desăvârșit, descoperi că nu mai ești în stare să te înțelegi omenește cu tovarășul tău de drum nici ca să pregătești supa de seară... Din fericire sunt haruri speciale pe care Dumnezeu le dă în timpul pelerinajelor, astfel că după aceste momente de criză apare în mod miraculos un har de comuniune cu sine și cu ceilalți, exact atunci când credeai situația definitiv pierdută... Experimentezi astfel cât se poate de concret Providenței lui Dumnezeu, care vine să te salveze din tot ce nu mai puteai controla...

Dar viața noastră o putem considera un pelerinaj?

Așa a fost considerată în întreaga tradiție a pelerinajelor. Numai că viața cotidiană este atât de aglomerată încât ne zăpăcește uneori, astfel încât nu mai vedem încotro mergem, pentru ce trăim, ce avem de făcut într-o anumită situație. Pelerinajul ne scoate din problemele noastre și ne pune într-un cadru de viață sănătos din punct de vedere spiritual. E de ajuns să plecăm... Apoi când ne întoarcem, putem să privim mai ușor viața noastră ca un pelerinaj mai lung. De fapt, viața este singurul și adevăratul pelerinaj.

Dar viața noastră o putem compara cu un exercițiu spiritual?

Cuvântul „exercițiu” are ceva școlăresc în limba română, sau în orice caz ceva forțat. Din acest punct de vedere, n-aș compara viața cu un exercițiu. Aș compara-o mai degrabă cu o vacanță, o mare vacanță în care trebuie să învățăm să iubim și să ne bucurăm, înainte să ne întoarcem Acasă...

Unitatea vieții omenești este unitatea unei întrebări, cea mai grea dintre toate întrebările, morala în cel mai strict sens și având de-a face cu scopul vieții. Alasdair McIntyre argumentează că întrebarea privește intenționalitatea și scopul vieții și în cele din urmă se referă la valoarea vieții și a fidelității față de sine a fiecăruia dintre oameni¹⁰.

Noi devenim povestea noastră, în sensul că povestindu-ne viața adăugăm un grad de coerență vieții și ajungem să clarificăm rolul pe care îl jucăm în structurarea identității noastre prin alegerile pe care le facem. Epoca post modernă ne provoacă la descoperirea de noi valori care să convingă, depășind tradiția a cărei forță slăbește pe zi ce trece. Identitatea devine legată direct de acea narațiune, fiind în același timp o nouă definire a lumii, în care tradiția pierzându-și influența, îi obligă pe oameni să refacă ordinea și sensul în contingența vieții lor de zi cu zi.

La fel ca în relatările sapiențiale, atât cel ce sporește în statornicie cât și cel care pornește în căutarea comorii din vis, luptând cu obstacole ca să o găsească, ajung să recunoască împlinirea treptată a faptului de a fi trăit. Atunci „omul trebuie să se închine în fața a ceea ce este mai mult decât el însuși și îl întemeiază în modul cel mai autentic al ființei sale”¹¹, recunoscând în aceasta voința Dumnezeului celui viu.

¹⁰ *After virtue*, Notre Dame University Press 1984.

¹¹ M. CAZENAVE, *Jung. Experiența interioară*, op. cit., 140.